

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 11ης Ιουνίου 2020*

«Αίτηση αναιρέσεως – Υπαλληλική υπόθεση – Γενικός διαγωνισμός – Αποκλεισμός από τις δοκιμασίες – Δυνατότητα της Διοικήσεως να συμπληρώσει την αιτιολογία της περί αποκλεισμού αποφάσεως ενώπιον του δικαστή – Προϋποθέσεις – Εξαιρετικές περιπτώσεις – Έννοια “έλλειψης αιτιολογίας”»

Στην υπόθεση C-114/19 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 8 Φεβρουαρίου 2019,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B. Mongin και G. Gattinara,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι ο:

Danilo Di Bernardo, κάτοικος Βρυξελλών (Βέλγιο), εκπροσωπούμενος από τους S. Orlandi και T. Martin, avocats,

προσφεύγων πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση αναίρεσως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 29ης Νοεμβρίου 2018, Di Bernardo κατά Επιτροπής (T-811/16, μη δημοσιευθείσα, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2018:859), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την από 10 Αυγούστου 2016 απόφαση της εξεταστικής επιτροπής του γενικού διαγωνισμού βάσει δοκιμασιών EPSO/AST-SC/03/15, περί μη εγγραφής του Danilo Di Bernardo στον εφεδρικό πίνακα προσλήψεων γραμματέων/βοηθών γραφείου βαθμού SC 1 στον τομέα της υποστήριξης σε δημοσιονομικά θέματα (στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

- 2 Το 2015 διοργανώθηκε ο γενικός διαγωνισμός EPSO/AST-SC/03/15 για την κατάρτιση εφεδρικών πινάκων προσλήψεων «Γραμματέων/Βοηθών γραφείου (SC 1 και SC2)» σε τρεις τομείς, μεταξύ των οποίων ο τομέας της υποστήριξης σε δημοσιονομικά θέματα.
- 3 Πέραν της επιτυχίας στις δοκιμασίες, το σημείο 2 του παραρτήματος II της προκήρυξης του εν λόγω γενικού διαγωνισμού (στο εξής: προκήρυξη του διαγωνισμού) απαιτούσε, στον τομέα της υποστήριξης σε δημοσιονομικά θέματα, «σπουδές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πιστοποιούμενες με δίπλωμα το οποίο παρέχει δικαίωμα εισόδου στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, σε συνδυασμό με τριετή τουλάχιστον επαγγελματική πείρα ως επί το πλείστον σχετική με τη φύση των καθηκόντων».
- 4 Ο τίτλος VI της προκήρυξης του διαγωνισμού προέβλεπε ότι οι προϋποθέσεις αυτές θα ελέγχονταν από την εξεταστική επιτροπή κατόπιν των αποτελεσμάτων των δοκιμασιών αξιολόγησης, βάσει των δικαιολογητικών που θα επισυνάπτονταν από τους υποψηφίους στην ηλεκτρονική αίτηση υποψηφιότητάς τους.
- 5 Έχοντας θέσει υποψηφιότητα στον επίμαχο γενικό διαγωνισμό στον τομέα της υποστήριξης σε δημοσιονομικά θέματα, ο D. Di Bernardo υπέβαλε τα δικαιολογητικά που πιστοποιούσαν τους τίτλους του και την επαγγελματική του πείρα και μετέσχε στις προκαταρκτικές δοκιμασίες συμμετοχής στον διαγωνισμό και στις δοκιμασίες αξιολόγησης που προβλέπονταν από την προκήρυξη του διαγωνισμού.
- 6 Με ηλεκτρονική επιστολή της 14ης Σεπτεμβρίου 2015, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Επιλογής Προσωπικού (EPSO) πληροφόρησε τον D. Di Bernardo ότι η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού επιθυμούσε να έχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις επαγγελματικές εμπειρίες τις οποίες είχε μνημονεύσει στις καταχωρίσεις 2, 5 και 6 της αιτήσεώς του υποψηφιότητας. Η εξεταστική επιτροπή ζήτησε ιδίως την προσκόμιση εγγράφων υπογεγραμμένων από τους προηγούμενους εργοδότες του που να περιγράφουν λεπτομερώς τα καθήκοντα τα οποία είχε ασκήσει στο πλαίσιο των ανωτέρω επαγγελματικών εμπειριών, καθώς και αντίγραφα των συμβάσεων εργασίας που να αναγράφουν σαφώς τις ημερομηνίες ενάρξεως και λήξεως των συμβάσεων αυτών.
- 7 Με ηλεκτρονική επιστολή της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, ο D. Di Bernardo απέστειλε πρόσθετα δικαιολογητικά για τις καταχωρίσεις 2, 5 και 6 της αιτήσεώς του υποψηφιότητας.
- 8 Με ηλεκτρονική επιστολή της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, η EPSO απάντησε στον D. Di Bernardo ότι η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού τού «ζητ[ούσε] να αποστείλει λεπτομερή περιγραφή των καθηκόντων υπογεγραμμένη από τον εργοδότη για τις καταχωρίσεις 2, 5 και 6».
- 9 Με ηλεκτρονική επιστολή της 18ης Σεπτεμβρίου 2015, ο D. Di Bernardo δήλωσε ότι δεν είχε στη διάθεσή του τέτοιου είδους έγγραφα τεκμηρίωσης ως προς τις καταχωρίσεις 5 και 6 της αιτήσεώς του υποψηφιότητας. Διευκρίνισε ότι η ιταλική εταιρία η οποία τον είχε απασχολήσει είχε λυθεί και ότι ο ίδιος δεν ήταν σε θέση να προσκομίσει τα έγγραφα αυτά. Ως εκ τούτου, υπέβαλε αντίγραφο των

ιταλικών εθνικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, στο οποίο περιλαμβανόταν επίσημη περιγραφή των καθηκόντων που συνδέονται με διάφορες συμβάσεις εργασίας, μεταξύ των οποίων και η δική του, καθώς και δύο επιστολές της εν λόγω ιταλικής εταιρίας και μια σύμβαση εργασίας με την εταιρία αυτή.

- 10 Με άλλη ηλεκτρονική επιστολή της 18ης Σεπτεμβρίου 2015, ο D. Di Bernardo απέστειλε στην EPSO την αναλυτική περιγραφή των καθηκόντων της επαγγελματικής εμπειρίας την οποία είχε δηλώσει με την καταχώριση 2 της αιτήσεώς του υποψηφιότητας.
- 11 Με έγγραφο της 27ης Οκτωβρίου 2015, η EPSO κοινοποίησε στον D. Di Bernardo την απόφασή της να μην τον εγγράψει στον πίνακα επιτυχόντων του επίμαχου γενικού διαγωνισμού, για τον λόγο ότι η αναγραφόμενη στις καταχωρίσεις 1 έως 7 της αιτήσεώς του υποψηφιότητας επαγγελματική πείρα δεν συμπλήρωνε το όριο της τουλάχιστον τριετούς επαγγελματικής πείρας ως επί το πλείστον σχετικής με τη φύση των καθηκόντων στον τομέα της υποστήριξης σε δημοσιονομικά θέματα, κατά τα προβλεπόμενα στο σημείο 2 του παραρτήματος II της προκήρυξης του διαγωνισμού.
- 12 Με επιστολή της 4ης Νοεμβρίου 2015, ο D. Di Bernardo υπέβαλε αίτηση επανεξετάσεως της αποφάσεως της εξεταστικής επιτροπής του επίμαχου γενικού διαγωνισμού.
- 13 Με την επίδικη απόφαση, η ως άνω εξεταστική επιτροπή ενημέρωσε τον D. Di Bernardo ότι, κατόπιν επανεξετάσεως, επικύρωνε την κοινοποιηθείσα στις 27 Οκτωβρίου 2015 απόφασή της. Επισήμανε ότι, πριν αρχίσει τις εργασίες της, είχε ορίσει κριτήρια επιλογής προς εκτίμηση του αν οι τίτλοι και η επαγγελματική πείρα των υποψηφίων αντιστοιχούσαν πράγματι στις απαιτούμενες για τις προς πλήρωση θέσεις δεξιότητες. Η εξεταστική επιτροπή διευκρίνισε στον D. Di Bernardo ότι, «κατόπιν εξετάσεως των δικαιολογητικών που είχαν υποβληθεί προς τεκμηρίωση της αναγραφόμενης υπό τις καταχωρίσεις 2, 5 και 6 της αιτήσεώς [του] υποψηφιότητας επαγγελματικής [του] πείρας, [είχε καταλήξει] στο συμπέρασμα ότι τα δικαιολογητικά αυτά δεν επιβεβαίωναν ότι η εν λόγω επαγγελματική πείρα [του] ήταν ως επί το πλείστον σχετική με τη φύση των καθηκόντων, όπως απαιτούσε η προκήρυξη του διαγωνισμού».

Η προσφυγή-αγωγή (στο εξής: προσφυγή) ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 14 Με δικόγραφο που περιήλθε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 18 Νοεμβρίου 2016, ο D. Di Bernardo ζήτησε την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως και την αποκατάσταση της ζημίας του.
- 15 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον λόγο περί παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, ακύρωσε την επίδικη απόφαση και απέρριψε κατά τα λοιπά τα αιτήματα της προσφυγής.

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

- 16 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο και να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα της πρωτόδικης και της αναιρετικής διαδικασίας.
- 17 Ο D. Di Bernardo ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως και την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 18 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει δύο λόγους.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 19 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει ότι, στις σκέψεις 41 έως 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, όσον αφορά την έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως την οποία υπείχε η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού. Το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε επαρκώς υπόψη το νομικό και πραγματικό πλαίσιο της επίδικης αποφάσεως, μολονότι η επάρκεια της αιτιολογίας πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η οικεία απόφαση και όχι μόνο το γράμμα της (απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1990, *Delacre* κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-350/88, EU:C:1990:71, σκέψη 16). Ο λόγος αυτός διαιρείται σε επτά σκέλη.
- 20 Πρώτον, η γνωστοποίηση των κριτηρίων επιλογής δεν έχει τη σπουδαιότητα την οποία της απέδωσε το Γενικό Δικαστήριο υπό το πρίσμα της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, στις σκέψεις 41, 45 και 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, όπως επιβεβαιώνει το γεγονός ότι ο D. Di Bernardo ουδέποτε επιδίωξε να πληροφορηθεί τα κριτήρια αυτά.
- 21 Δεύτερον, κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού ανέφερε στην επίδικη απόφαση μόνον τα δικαιολογητικά των επαγγελματικών εμπειριών που αντιστοιχούν στις καταχωρίσεις 2, 5 και 6 της αιτήσεως υποψηφιότητας του D. Di Bernardo ουδόλως «υποδηλώνει», αντίθετα προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η εξεταστική επιτροπή εκτίμησε ως συναφείς τις επαγγελματικές εμπειρίες τις οποίες είχε αναγράψει ο ενδιαφερόμενος στις λοιπές καταχωρίσεις της αιτήσεως αυτής. Απεναντίας, η απόρριψη της υποψηφιότητας του D. Di Bernardo σημαίνει ότι, κατόπιν εξετάσεως του συνόλου των επαγγελματικών εμπειριών που μνημονεύονταν στις επτά καταχωρίσεις της αιτήσεως του υποψηφιότητας, η εν λόγω εξεταστική επιτροπή έκρινε ότι αυτός δεν πληρούσε την προϋπόθεση περί συναφούς επαγγελματικής πείρας διάρκειας 36 μηνών.
- 22 Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως εκτίμησε, στη σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από την υποβληθείσα από τον D. Di Bernardo αίτηση επανεξετάσεως προέκυπτε ότι ο ίδιος αγνοούσε τους λόγους για τους οποίους η επαγγελματική του πείρα ήταν ανεπαρκής.
- 23 Τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο πλανήθηκε καθόσον έκρινε, στις σκέψεις 46 και 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να επικαλεστεί τη νομολογία κατά την οποία, σε περίπτωση διαγωνισμού με μεγάλη συμμετοχή, επιτρέπεται στην εξεταστική επιτροπή να αιτιολογήσει συνοπτικά την άρνηση επιλογής ενός υποψηφίου.
- 24 Πέμπτον, αντίθετα προς ό,τι εκτίμησε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η εξεταστική επιτροπή δεν υποχρεούται να γνωστοποιήσει τα κριτήρια επιλογής των τίτλων όταν δεν της έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα, διότι διαφορετικά παραβιάζει το απόρρητο των εργασιών της εξεταστικής επιτροπής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 του παραρτήματος III του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 25 Έκτον, το να θεωρηθεί, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 49 έως 51 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι μια αόριστα διατυπωμένη αίτηση επανεξετάσεως, όπως αυτή την οποία υπέβαλε ο D. Di Bernardo, υποχρεώνει την εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού να παράσχει λεπτομερείς εξηγήσεις ως προς κάθε καταχώριση της αιτήσεως υποψηφιότητας, καταλήγει να μεταθέτει στην εξεταστική επιτροπή το βάρος αποδείξεως της υπάρξεως της απαιτούμενης από την προκήρυξη του διαγωνισμού επαγγελματικής πείρας. Πλην όμως το βάρος της αποδείξεως αυτής φέρουν οι υποψήφιοι, όπως προκύπτει από την προκήρυξη του διαγωνισμού, στην οποία αναφέρεται ότι «οι δηλώσεις των υποψηφίων στην ηλεκτρονική αίτηση υποψηφιότητάς τους θα επαληθευτούν βάσει των δικαιολογητικών που έχουν υποβάλει».

- 26 Έβδομον, το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 53 έως 55 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπέπεσε σε σύγχυση μεταξύ της υποχρέωσης αιτιολογήσεως και του βασίμου της αιτιολογίας, η οποία ανάγεται στην ουσιαστική νομιμότητα της επίδικης αποφάσεως. Κατά την Επιτροπή, ένδειξη της σύγχυσης αυτής αποτελεί το γεγονός ότι, στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι τα κριτήρια επιλογής ήταν απαραίτητα προκειμένου να ελεγχθεί μήπως, κατά την εξέταση της επαγγελματικής πείρας, η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού «υπερέβη τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως την οποία διαθέτει». Ομοίως, κατά την Επιτροπή, είναι εύγλωττο το ότι, στις σκέψεις 54 και 55 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η επίδικη απόφαση ήταν ανεπαρκώς αιτιολογημένη, όχι διότι δεν παρείχε τη δυνατότητα στον υποψήφιο να λάβει γνώση των λόγων αποκλεισμού του αλλά διότι τον εμπόδιζε να προβάλει και άλλες αιτιάσεις όσον αφορά τη νομιμότητα της αποφάσεως αυτής.
- 27 Ο D. Di Bernardo θεωρεί αβάσιμο το σύνολο της επιχειρηματολογίας που προβάλλεται προς στήριξη του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 28 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση, στις σκέψεις 41 έως 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, της αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως πάσχει πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο.
- 29 Κατά πάγια νομολογία, η απαιτούμενη κατά το άρθρο 296 ΣΛΕΕ αιτιολογία των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει, αφενός, να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και, αφετέρου, να προκύπτει από αυτήν σαφώς και χωρίς περιθώριο αμφιβολίας η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη, ώστε να καθίσταται δυνατόν στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το σχετικό μέτρο, στο δε αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων της προκειμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως προς παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες της ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Δεν απαιτείται να προσδιορίζονται στην αιτιολογία όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία ασκούν επιρροή, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 296 ΣΛΕΕ πρέπει να εξετάζεται με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, καθώς και το σύνολο των νομικών κανόνων που διέπουν τον σχετικό τομέα (απόφαση της 10ης Μαρτίου 2016, HeidelbergCement κατά Επιτροπής, C-247/14 P, EU:C:2016:149, σκέψη 16 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 30 Με το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο πλανήθηκε καθόσον έκρινε, στις σκέψεις 46 και 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να επικαλεστεί τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία, σε περίπτωση διαγωνισμού με μεγάλη συμμετοχή, επιτρέπεται στην εξεταστική επιτροπή να αιτιολογήσει συνοπτικά την άρνηση επιλογής ενός υποψηφίου.
- 31 Υπενθυμίζεται, συναφώς, η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία, για να αντιμετωπιστούν οι πρακτικές δυσχέρειες που ανακύπτουν σε διαγωνισμό με μεγάλη συμμετοχή, η εξεταστική επιτροπή μπορεί, αρχικώς, να ανακοινώσει στους υποψηφίους μόνον τα κριτήρια και το αποτέλεσμα της επιλογής, με την υποχρέωση να παράσχει μεταγενεστέρως ατομικές εξηγήσεις στους υποψηφίους που θα το ζητήσουν ρητώς (αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 1981, Michel κατά Κοινοβουλίου, 195/80, EU:C:1981:284, σκέψη 27, της 9ης Ιουνίου 1983, Verzyck κατά Επιτροπής, 225/82, EU:C:1983:165, σκέψη 16, της 8ης Μαρτίου 1988, Sergio κ.λπ. κατά Επιτροπής, 64/86, 71/86 έως 73/86 και 78/86, EU:C:1988:119, σκέψη 50, και της 28ης Φεβρουαρίου 1989, Basch κ.λπ. κατά Επιτροπής, 100/87, 146/87 και 153/87, EU:C:1989:97, σκέψη 10).

- 32 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η υποχρέωση αιτιολογήσεως δεν επιβάρυνε την εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού με φόρτο εργασίας ανάλογο προς εκείνο της εξεταστικής επιτροπής ενός διαγωνισμού με μεγάλη συμμετοχή. Ειδικότερα, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού έλαβε την απόφασή της αφού όλοι οι υποψήφιοι είχαν ήδη συμμετάσχει στις προκαταρκτικές δοκιμασίες συμμετοχής στον διαγωνισμό και στις δοκιμασίες αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των δοκιμασιών δεξιοτήτων, και αφού είχε καταρτισθεί, κατόπιν διόρθωσης των τελευταίων αυτών δοκιμασιών, ο πίνακας των εν δυνάμει επιτυχόντων. Το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, κατά το στάδιο αυτό, το κύριο έργο της εξεταστικής επιτροπής θα συνίστατο στην επαλήθευση του αν οι επιτυχόντες στις δοκιμασίες υποψήφιοι που είχαν συγκεντρώσει την υψηλότερη βαθμολογία πληρούσαν επίσης τις σχετικές με το εκπαιδευτικό επίπεδο και την επαγγελματική πείρα τους προϋποθέσεις, όπως αυτές καθορίζονταν από την προκήρυξη του διαγωνισμού.
- 33 Δεδομένου του κατά πάσα πιθανότητα μειωμένου αριθμού υποψηφίων που υποβλήθηκαν επιτυχώς στις εν λόγω προκαταρκτικές δοκιμασίες και δοκιμασίες αξιολόγησης χωρίς να πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις του διαγωνισμού αυτού, δεν ήταν δικαιολογημένο να περιοριστεί η εξεταστική επιτροπή σε συνοπτική αιτιολόγηση ακόμη και της αρχικής απόρριψης της υποψηφιότητας του D. Di Bernardo στις 27 Οκτωβρίου 2015. Κατά μείζονα λόγο η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί τον φόρτο εργασίας της εξεταστικής επιτροπής ενός διαγωνισμού με μεγάλη συμμετοχή για να δικαιολογήσει τις ανεπάρκειες της αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως, η οποία απευθύνθηκε στον ενδιαφερόμενο σε απάντηση της αιτήσεώς του επανεξετάσεως, ένα και πλέον έτος μετά τη διεξαγωγή των επίμαχων δοκιμασιών. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να επικαλεστεί τη μνημονευόμενη στην προηγούμενη σκέψη νομολογία προκειμένου να υποστηρίξει ότι η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού δεν υποχρεούτο να αιτιολογήσει την απόρριψη της υποψηφιότητας του D. Di Bernardo παρά μόνον κατά τρόπο συνοπτικό. Κατά συνέπεια, το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 34 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο προσέδωσε, ειδικότερα με τις σκέψεις 41, 45 και 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπερβολικά μεγάλη σπουδαιότητα, από απόψεως εκπληρώσεως της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, στη γνωστοποίηση των κριτηρίων επιλογής βάσει των οποίων η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού προέβαινε στην εκτίμηση της επαγγελματικής πείρας. Εξάλλου, ο D. Di Bernardo ουδέποτε επιδίωξε να πληροφορηθεί τα κριτήρια αυτά.
- 35 Εντούτοις, από τη νομολογία η οποία παρατίθεται στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, ακόμη και στις περιπτώσεις που η εξεταστική επιτροπή υποχρεούται να παράσχει, αρχικώς, συνοπτική μόνον αιτιολογία, όπως συμβαίνει στην περίπτωση διαγωνισμού με μεγάλη συμμετοχή, η αιτιολογία αυτή πρέπει να περιλαμβάνει τη μνεία των κριτηρίων επιλογής. Ειδικότερα, τα κριτήρια επιλογής αποτελούν ελάχιστη ενημέρωση η οποία σε κάθε περίπτωση πρέπει να παρέχεται στους υποψηφίους το αργότερο μαζί με τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του οικείου διαγωνισμού. Εν προκειμένω, τα κριτήρια αυτά δεν εκτέθηκαν ούτε καν στην απάντηση προς την υποβληθείσα από τον D. Di Bernardo αίτηση επανεξετάσεως. Μόνον όμως η γνώση των εν λόγω κριτηρίων μπορούσε να παράσχει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να κατανοήσει τον λόγο για τον οποίο η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η διάρκεια της συναφούς επαγγελματικής του πείρας ήταν μικρότερη των τριών ετών. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το συμφέρον του D. Di Bernardo να του γνωστοποιηθούν τα κριτήρια αυτά υπερεκτιμήθηκε από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.
- 36 Εξάλλου, δεν μπορεί ευλόγως να αναμένεται από τους υποψηφίους να ζητήσουν να τους γνωστοποιηθούν τα κριτήρια επιλογής, όταν η ίδια η ύπαρξη των κριτηρίων αυτών τούς είναι άγνωστη. Εν προκειμένω, τα κριτήρια επιλογής των φακέλων τα οποία εφάρμοσε η εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού για να εκτιμήσει τη διάρκεια της συναφούς

επαγγελματικής πείρας δεν περιλαμβάνονταν στην προκήρυξη του διαγωνισμού, ο δε D. Di Bernardo πληροφορήθηκε την ύπαρξη, αλλά όχι και το περιεχόμενό τους, μόλις με την επίδικη απόφαση, σε απάντηση της αιτήσεώς του επανεξετάσεως. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι τα κριτήρια αυτά έπρεπε να είχαν γνωστοποιηθεί στον ενδιαφερόμενο χωρίς να απαιτείται από αυτόν να υποβάλει σχετικό αίτημα. Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

- 37 Με το πέμπτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη, στη σκέψη 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το γεγονός ότι το απόρρητο των εργασιών της εξεταστικής επιτροπής, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 του παραρτήματος III του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απέκλειε τη γνωστοποίηση των κριτηρίων επιλογής βάσει των οποίων γινόταν η εκτίμηση της συναφούς επαγγελματικής πείρας και τα οποία είχαν καθοριστεί από την εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού.
- 38 Είναι αληθές ότι οι συγκριτικής φύσεως εκτιμήσεις στις οποίες προβαίνει η εξεταστική επιτροπή κατά την εξέταση των ικανοτήτων των υποψηφίων καλύπτονται από το απόρρητο που είναι σύμφυτο με τις εργασίες αυτές. Αντιστρόφως, η εξέταση των υποψηφιοτήτων με βάση τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί για τη συμμετοχή στον οικείο διαγωνισμό γίνεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων τα οποία, εξάλλου, γνωρίζει κάθε υποψήφιος στο μέτρο που τον αφορά. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η τήρηση του απορρήτου που περιβάλλει τις εργασίες της εξεταστικής επιτροπής δεν αποκλείει τη γνωστοποίηση των αντικειμενικών αυτών στοιχείων και, ιδίως, των κριτηρίων επιλογής βάσει των οποίων αποφασίζεται ο αποκλεισμός ή μη των υποψηφιοτήτων, ούτως ώστε οι υποψήφιοι στους οποίους δεν επιτράπηκε να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό να μπορούν να αντιληφθούν τους πιθανούς λόγους αποκλεισμού τους (πρβλ. απόφαση της 4ης Ιουλίου 1996, Κοινοβούλιο κατά Innamorati, C-254/95 P, EU:C:1996:276, σκέψεις 26 έως 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Κατά συνέπεια, το πέμπτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 39 Με το έκτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στις σκέψεις 49 έως 51 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι μια αόριστη αίτηση επανεξετάσεως, όπως αυτή την οποία υπέβαλε ο D. Di Bernardo, υποχρέωνε την εξεταστική επιτροπή του επίμαχου γενικού διαγωνισμού να παράσχει λεπτομερείς εξηγήσεις. Κατά την Επιτροπή, η θέση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να μετατίθεται στην εξεταστική επιτροπή το βάρος αποδείξεως της υπάρξεως της απαιτούμενης επαγγελματικής πείρας, ενώ η προκήρυξη του διαγωνισμού προέβλεπε ρητώς ότι το βάρος αυτό φέρουν οι υποψήφιοι.
- 40 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, από την αιτιολογία οποιασδήποτε πράξεως πρέπει να προκύπτει σαφώς και χωρίς περιθώριο αμφιβολίας η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου της Ένωσης που εξέδωσε την πράξη, ώστε να μπορούν οι μεν ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το σχετικό μέτρο, το δε αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του.
- 41 Επομένως, η νομολογία του Δικαστηρίου δεν εξαρτά την τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως από την υποβολή οποιασδήποτε αιτήσεως, μεταξύ άλλων, επανεξετάσεως της οικείας αποφάσεως, η οποία είναι εξάλλου προαιρετική, ούτε κατά μείζονα λόγο από την επαρκώς συγκεκριμένη διατύπωση της πιθανής αυτής αιτήσεως. Πολλώ δε μάλλον ισχύει τούτο εν προκειμένω, καθόσον η απόφαση της EPSO της 27ης Οκτωβρίου 2015 δεν παρείχε καμία ένδειξη που να επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο να διατυπώσει λεπτομερέστερη αίτηση επανεξετάσεως. Κατά συνέπεια, το έκτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 42 Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή επικρίνει την εκτίμηση που διατυπώνεται στη σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία από το περιεχόμενο της υποβληθείσας από τον D. Di Bernardo αιτήσεως επανεξετάσεως προκύπτει ότι αυτός αγνοούσε τους λόγους για τους οποίους η επαγγελματική του πείρα ήταν ανεπαρκής. Πρέπει να σημειωθεί ότι η

επιχειρηματολογία αυτή, η οποία στηρίζεται σε επίκριση της εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών από το Γενικό Δικαστήριο, δεν είναι παραδεκτή στο πλαίσιο αιτήσεως αναίρεσεως, πλην της περιπτώσεως παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών, η οποία δεν προβάλλεται προς στήριξη του σκέλους αυτού (απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, CJ κατά ECDC, C-170/18 P, EU:C:2019:410, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 43 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως, η Επιτροπή αμφισβητεί την ερμηνεία της επίδικης αποφάσεως στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Στην απόφαση αυτή αναφερόταν ότι, «κατόπιν εξετάσεως των δικαιολογητικών που είχαν υποβληθεί προς τεκμηρίωση της αναγραφόμενης υπό τις καταχωρίσεις 2, 5 και 6 της αιτήσεως υποψηφιότητας επαγγελματικής πείρας, η εξεταστική επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα δικαιολογητικά αυτά δεν επιβεβαίωναν ότι η εν λόγω επαγγελματική πείρα ήταν ως επί το πλείστον σχετική με τη φύση των καθηκόντων, όπως απαιτούσε η προκήρυξη του διαγωνισμού». Το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε, στην εν λόγω σκέψη 43, ότι, ελλείψει πρόσθετων στοιχείων, η αναφορά μόνο στις καταχωρίσεις 2, 5 και 6 της αιτήσεως υποψηφιότητας του D. Di Bernardo υποδήλωνε ότι αυτός δεν είχε μπορέσει να αποδείξει τη συνάφεια της επαγγελματικής του πείρας μόνον ως προς τις τρεις αυτές καταχωρίσεις. Η παρατήρηση αυτή μπορεί να στηριχθεί στην ίδια τη διατύπωση της επίδικης αποφάσεως, δεδομένου ότι αυτή αφορά την «εν λόγω» επαγγελματική πείρα. Εν πάση περιπτώσει, εμπίπτει στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών από το Γενικό Δικαστήριο, την οποία το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να ελέγξει στο πλαίσιο αιτήσεως αναίρεσεως, πέραν της περιπτώσεως παραμορφώσεως, η οποία δεν προβάλλεται από την Επιτροπή προς στήριξη του σκέλους αυτού. Κατά συνέπεια, το εν λόγω σκέλος πρέπει να απορριφθεί.
- 44 Με το έβδομο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στις σκέψεις 53 έως 55 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπέπεσε σε σύγχυση μεταξύ της υποχρέωσης αιτιολογήσεως και του βασίμου της αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως, η οποία ανάγεται στην ουσιαστική νομιμότητα της αποφάσεως αυτής. Εντούτοις, από την ανάγνωση των ως άνω σκέψεων προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν συγχέει τους διαφορετικούς αυτούς λόγους ακυρώσεως, αλλά απλώς υπενθύμισε ότι η αιτιολόγηση μιας αποφάσεως έχει ιδίως ως σκοπό να γνωστοποιήσει τους λόγους της αποφάσεως αυτής στον αποδέκτη της προκειμένου να του παράσχει τη δυνατότητα να εκτιμήσει το βάσιμό της και διαπίστωσε ότι, εν προκειμένω, οι λόγοι απορρίψεως της υποψηφιότητας του ενδιαφερομένου δεν του είχαν γνωστοποιηθεί με επαρκή ακρίβεια. Επομένως, το σκέλος αυτό πρέπει να απορριφθεί.
- 45 Από το σύνολο των ανωτέρω προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος αναίρεσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου αναίρεσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 46 Ο δεύτερος λόγος αναίρεσεως αντλείται από δύο πλάνες περί το δίκαιο στις οποίες φέρεται ότι υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 37, 38 και 53 έως 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον αρνήθηκε να λάβει υπόψη τη συμπληρωματική αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως την οποία παρέσχε η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της δίκης.
- 47 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναίρεσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι η αιτιολογία μιας αποφάσεως είναι αδύνατον να συμπληρωθεί κατά τη διάρκεια της δίκης, όχι μόνο σε περίπτωση πλήρους ελλείψεως, αλλά και σε περίπτωση «σχεδόν πλήρους» ελλείψεως αιτιολογίας. Επιπλέον, η έννοια της «σχεδόν πλήρους» ελλείψεως αιτιολογίας είναι συγκεχυμένη και αντιφατική.

- 48 Κατά το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η αποστολή του δικαστή τον υποχρεώνει να ερευνά αυτεπαγγέλτως αν το οικείο θεσμικό όργανο της Ένωσης τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως. Κατά την εκτέλεση της αποστολής αυτής, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να λάβει υπόψη τα στοιχεία αιτιολογίας που είχαν προσκομιστεί κατά τη διάρκεια της δίκης και να διαπιστώσει ότι τα στοιχεία αυτά καθιστούσαν πλέον αβάσιμο τον λόγο ακυρώσεως που αντλείτο από παραβίαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως. Μόνον η πλήρης έλλειψη αιτιολογίας είναι αδύνατον να θεραπευτεί κατά τη διάρκεια της δίκης.
- 49 Ο D. Di Bernardo αμφισβητεί την επιχειρηματολογία αυτή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 50 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στις σκέψεις 37 και 38 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, περιόρισε τη δυνατότητα συμπληρώσεως μιας ανεπαρκούς αιτιολογίας μετά την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος, κρίνοντας ότι η δυνατότητα αυτή αποκλείεται όχι μόνο στην περίπτωση πλήρους ελλείψεως αιτιολογίας της επίμαχης αποφάσεως, αλλά και στην περίπτωση σχεδόν πλήρους ελλείψεως αιτιολογίας της αποφάσεως αυτής. Επιπλέον, η μη προβλεπόμενη από τη νομολογία έννοια της «σχεδόν πλήρους ελλείψεως» αιτιολογίας είναι αντιφατική και αδυνατεί να οριστεί.
- 51 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, η υποχρέωση αιτιολογήσεως βλαπτικής αποφάσεως των θεσμικών οργάνων της Ένωσης έχει ως σκοπό να παράσχει στον μεν δικαστή της Ένωσης τη δυνατότητα να ασκήσει τον έλεγχο του επί της νομιμότητας της αποφάσεως αυτής, στον δε ενδιαφερόμενο επαρκείς ενδείξεις ως προς το αν η εν λόγω απόφαση είναι βάσιμη ή αν πάσχει ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί η νομιμότητά της. Επομένως, η αιτιολογία πρέπει, καταρχήν, να ανακοινώνεται στον ενδιαφερόμενο ταυτοχρόνως με την απόφαση που τον βλάπτει, η δε έλλειψη αιτιολογίας δεν δύναται να καλυφθεί επειδή ο ενδιαφερόμενος πληροφορείται την αιτιολογία της αποφάσεως κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του δικαστή της Ένωσης (αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 1981, Michel κατά Κοινοβουλίου, 195/80, EU:C:1981:284, σκέψη 22, της 28ης Ιουνίου 2005, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψη 463, καθώς και της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, C-521/09 P, EU:C:2011:620, σκέψη 149).
- 52 Ωστόσο, σε περίπτωση όχι ανύπαρκτης, αλλά ανεπαρκούς αιτιολογίας, εξηγήσεις που δόθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας μπορούν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να θεραπεύσουν την ανεπάρκεια αυτή, με συνέπεια ο εξ αυτής αντλούμενος λόγος να μη δικαιολογεί πλέον την ακύρωση της επίμαχης αποφάσεως (πρβλ. αποφάσεις της 8ης Μαρτίου 1988, Sergio κ.λπ. κατά Επιτροπής, 64/86, 71/86 έως 73/86 και 78/86, EU:C:1988:119, σκέψη 52, και της 28ης Φεβρουαρίου 2008, Neirinck κατά Επιτροπής, C-17/07 P, EU:C:2008:134, σκέψη 51).
- 53 Επομένως, όταν, στο πλαίσιο διαγωνισμού με μεγάλη συμμετοχή, το οικείο θεσμικό όργανο της Ένωσης δεν είναι σε θέση, από πρακτικής απόψεως, να παράσχει εγκαίρως επαρκή αιτιολόγηση σε κάθε υποψήφιο, τού επιτρέπεται, όλως κατ' εξαίρεση, να προσκομίσει ενώπιον του δικαστή της Ένωσης στοιχεία όπως πρακτικά εξεταστικών επιτροπών (απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2008, Neirinck κατά Επιτροπής, C-17/07 P, EU:C:2008:134, σκέψη 57).
- 54 Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, αφενός, από την απαιτούμενη αιτιολόγηση πρέπει να προκύπτει σαφώς και χωρίς περιθώριο αμφιβολίας η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου της Ένωσης που εξέδωσε την πράξη ώστε να μπορούν οι μεν ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το σχετικό μέτρο, το δε αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχο του, αφετέρου δε η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων της προκειμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως

προς παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες της ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Κατά συνέπεια, λαμβανομένου ακριβώς υπόψη του σκοπού της απαιτήσεως αυτής και του συνόλου των ανωτέρω υπομνησθέντων στοιχείων μπορεί η αιτιολογία μιας αποφάσεως να κριθεί, μεταξύ άλλων, είτε ανύπαρκτη είτε ανεπαρκής.

- 55 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι έλλειψη αιτιολογίας μπορεί να διαπιστωθεί ακόμη και όταν η επίμαχη απόφαση περιέχει ορισμένα στοιχεία αιτιολογίας. Ειδικότερα, μια αντιφατική ή ακατανόητη αιτιολογία ισοδυναμεί με έλλειψη αιτιολογίας (αποφάσεις της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, *Elf Aquitaine* κατά Επιτροπής, C-521/09 P, EU:C:2011:620, σκέψεις 151, 168 και 170, και της 27ης Οκτωβρίου 2016, *Debonair Trading Internacional* κατά EUIPO, C-537/14 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:814, σκέψη 36). Το ίδιο ισχύει όταν τα στοιχεία αιτιολογίας της επίμαχης αποφάσεως είναι τόσο αποσπασματικά ώστε να μην παρέχουν καμία δυνατότητα στον αποδέκτη της, στο πλαίσιο της εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, να κατανοήσει τη συλλογιστική του συντάκτη της. Για τον λόγο αυτόν η ύπαρξη αρχής αιτιολογίας εκτιμάται λεπτομερώς από τον δικαστή της Ένωσης όταν αυτός πρέπει να αποφασίσει αν είναι παραδεκτή η παροχή συμπληρωματικής αιτιολογίας κατά τη διάρκεια της δίκης (απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2008, *Neirinck* κατά Επιτροπής, C-17/07 P, EU:C:2008:134, σκέψεις 54 και 55).
- 56 Κατά συνέπεια, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η έλλειψη αιτιολογίας μπορεί να εμπερικλείει και άλλες περιπτώσεις πέραν εκείνης της πλήρους ελλείψεως αιτιολογίας. Επομένως, χαρακτηρίζοντας τις περιπτώσεις αυτές με τον όρο «σχεδόν πλήρης έλλειψη αιτιολογίας», το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε ούτε σε πλάνη περί το δίκαιο ούτε αγνόησε τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 52 της παρούσας αποφάσεως. Επομένως, το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 57 Με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι αρνήθηκε να λάβει υπόψη τις συμπληρωματικές πληροφορίες που η ίδια παρέσχε κατά τη διάρκεια της δίκης σχετικά με την αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως και να διαπιστώσει ότι ο λόγος περί παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως ήταν, κατά συνέπεια, αβάσιμος. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωση του δικαστή της Ένωσης να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν το οικείο θεσμικό όργανο της Ένωσης τήρησε την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως.
- 58 Εντούτοις, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν υφίσταται ούτε δικαίωμα των θεσμικών οργάνων της Ένωσης να διορθώσουν ενώπιον του δικαστή της Ένωσης τις ανεπαρκώς αιτιολογημένες αποφάσεις τους ούτε υποχρέωση του τελευταίου να λαμβάνει υπόψη, προκειμένου να εκτιμήσει κατά πόσον τηρήθηκε η υποχρέωση αιτιολογήσεως, τις συμπληρωματικές εξηγήσεις τις οποίες παρέσχε ο συντάκτης της επίμαχης πράξεως μόλις κατά τη διάρκεια της δίκης. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 94 των προτάσεών του, ένα τέτοιο νομικό καθεστώς θα ενείχε τον κίνδυνο να καταστήσει ασαφή την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Διοικήσεως και του δικαστή της Ένωσης, να αποδυναμώσει τον έλεγχο νομιμότητας και να υπονομεύσει την άσκηση του δικαιώματος προσφυγής.
- 59 Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως, μεταξύ άλλων, η μνημονευόμενη στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως, στην οποία αποδεδειγμένως το οικείο θεσμικό όργανο της Ένωσης τελεί σε πρακτική αδυναμία να αιτιολογήσει επαρκώς κατά νόμον την προσβαλλόμενη απόφαση, μπορεί η αιτιολογία να συμπληρωθεί με διευκρινίσεις τις οποίες παρέχει ο συντάκτης της πράξεως κατά τη διάρκεια της δίκης. Ωστόσο, ακόμη και στις σπάνιες αυτές περιπτώσεις, η διόρθωση της ανεπαρκώς αιτιολογημένης πράξεως με διευκρινίσεις που παρέχονται μετά την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος δεν είναι αυτοδίκαιη. Ειδικότερα, λαμβανομένης υπόψη της ανισορροπίας μεταξύ των διαδίκων την οποία ενδέχεται να δημιουργήσει η καθυστερημένη κοινοποίηση της αιτιολογίας της προσβαλλομένης πράξεως, ο δικαστής της Ένωσης οφείλει περαιτέρω να ελέγξει, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 95 των προτάσεών του, μήπως η απόφαση να γίνει κατ' εξαίρεση δεκτή η συμπληρωματική αιτιολογία ενέχει τον κίνδυνο προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας. Συναφώς,

οφείλει, μεταξύ άλλων, να λάβει υπόψη το στάδιο της διαδικασίας κατά το οποίο παρεσχέθησαν οι διευκρινίσεις από το οικείο θεσμικό όργανο της Ένωσης και να βεβαιωθεί ότι ο ενδιαφερόμενος ήταν πράγματι σε θέση να απαντήσει.

- 60 Εν πάση περιπτώσει, σε περίπτωση έλλειψης αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως, το θεσμικό όργανο που την εξέδωσε δεν μπορεί να καλύψει το ελάττωμα αυτό παρέχοντας την αιτιολόγηση αυτή ενώπιον του δικαστή, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως. Όπως δε επισημάνθηκε στη σκέψη 56 της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε έλλειψη αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως. Επομένως, δεν μπορεί να του προσαφθεί ότι δεν έλαβε υπόψη τα στοιχεία αιτιολογίας τα οποία παρέσχε η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της δίκης. Ως εκ τούτου, το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως είναι απορριπτέο.
- 61 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.
- 62 Επομένως, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 63 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι ο D. Di Bernardo ζήτησε να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα και η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει αυτή να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)